

1. פחד יצחק יום הכיפורים מאמר כג אות ג

ג. מצויה מאוד בספרי מהר"ל היא המימרא: סילוק הגשמי. וגם בנתיב - התשובה שלו⁷ הוא אומר כן על התשובה. כי התשובה היא סילוק הגשמי. אף על פי שמימרא זו של "סילוק הגשמי" משותפת היא בספרי מהר"ל לכמה ענינים; מכל מקום, היא מתפרשת בכל מקום לפי ענינו. ומכיון שאנחנו עומדים כאן בפרשת התשובה, הננו זהה לפרש את "סילוק הגשמי" לענין התשובה. קודם כל עלינו לדעת, ש"סילוק הגשמי" כשהיא נאמרת לענין תשובה, על הדעת של תשובה היא נאמרת. וכונתה להשמיענו כי הדעת של תשובה, מסולקת היא מן הגשמי. כי על כן, במציאות המוחשית בל יראה ובל ימצא שום פעולה החוזרת וחלה למפרע. החוש אינו מסוגל לתפוס אלא פעולה מכאן ולהבא. כל ענינו של ה"למפרע" אינו אלא מושג מפשט. המושג של "למפרע" נולד בשכל, ורק שם הוא מקום - חיותו. ומכיון שעיקר פעולתה של תשובה הוא התיקון למפרע, ותיקון כזה אין לו שום משל ודוגמא במציאות המוחשית, תיקון למפרע, מוציא את האדם מכללה של המציאות המוחשית. ואותה הדעת הכרוכה והמעורה בהבנת המציאות המוחשית, מופקעת היא לגמרי מהשגת החזון של תיקון למפרע. וכמו כן, רואין אנו, בהפרת נדרים, דהבעל אין בידו לעקור אלא מכאן ולהבא⁸. ורק החכם הוא שעוקר הנדר למפרע⁹. וגם כאן חוזר הוא החזון הזה, שכל למפרע אין מקום - חיותו אלא בחכמתו ובשכל של החכם. וזה הוא פירוש דבריו של מהר"ל, שהתשובה היא סילוק הגשמי. כל זמן שהשכל אינו מסלק את עצמו מכל ציורי המוחש השולטים עליו, הרי תשובה ותיקון למפרע, גוף זר הם אצלו. וחוק הוא בטבע, שכל עצם שיש בו חיות משלו, אינו קולט את הגוף הזר. וזה הוא רצונו של המהר"ל ללמדנו, כי אותו חידוש שחידשה תורה כי התשובה מועילה, בני הוא על יסוד כח סילוק הגשמי הנמצא בדעת ובשכל.

2. בית הלוי בראשית פרק לז פסוק לד (פרשת וישב)

דהנה כל ריבוי הצער שנצטער יעקב אבינו על יוסף לכאורה אינו מובן כלל, ועיין במדרש (ב"ר פד כא) דמטרונא אחת שאלה על זה דביהודה כתיב ויתנחם וזה אביהם של כולם כתיב בו וימאן להתנחם, רק עיקר צערו היה על שחסר לו מנין י"ב שבטים דמנין זה הוא עיקר היסוד מכלליות אומה הישראלית, וז"ל המדרש פרשת ויצא (ב"ר סח יא) נטל יעקב י"ב אבנים אמר גזר הקדוש ברוך הוא שהוא מעמיד י"ב שבטים אברהם לא העמידו יצחק לא העמידו בני אדם מתאחות שנים עשר אבנים זו לזו יודע אני שאני מעמיד שנים עשר שבטים, וזהו היה כל תשוקתו ויגיעתו כל חייו לבנות בית ישראל ועבור זה עבד בבית לבן עשרים שנה, וכל הצער שסבל מעשו היה רק עבור שיזכה בברכות אברהם ובארץ ישראל ובקרבות והכל תלוי במנין הזה. ועכשיו כשראה שנטרף יוסף והיה סבור שנחסר לו המנין הרי נתקלקל כל מה שיגיע כל חייו, וע"כ התאבל עליו כל הכ"ב שנים, וע"כ אמר כי ארד אל בני אבלי שאולה כי זה נתקלקל כל שעשה בחייו. רק אכתי יקשה דמה כל הצער הזה דנהי דהאמהות כבר עמדו מלדת ולא היה ראוי לילד עוד בן מ"מ היה לו לישא אשה אחרת ואפשר עוד יוליד בן אחר תחת יוסף ויתוקן הכל כבתחלה. רק דלא היה יכול לעשות כן מפני השבועה שהשביעו לבן אם תקח נשים על בנותי וכל זמן שהיה אחת מהאמהות קיימת לא היה יכול לישא אשה אחרת. שוב מצאתי בילקוט פרשה זו (קמג) וז"ל אמר יעקב הרי נפרצה ברית השבטים כמה יגיעות יענית להעמיד י"ב שבטים י"ב מזלות י"ב שעות ביום י"ב שעות בלילה י"ב חדשים י"ב אבנים באפוד הרי נפרצה ברית השבטים ולא רצה יעקב לישא אשה ולהוליד בן מפני שבועתו של לבן אם תקח נשים כו', הרי מבואר להדיא ככל דברינו. ועכ"פ הרי סבל צער הרבה שנים ולא רצה להתיר לו השבועה שהיה ירא שיהיה חילול השם ללבן. וכשנתבונן על זה הוא נסיון גדול אפשר גדול כהנסיון של עקידה, שהיה סבור שאבד כל הבטחותיו וכל יגיעותיו, נצטער בזה כ"ב שנים ולא רצה להתיר הנדר וסבל כל כך הרבה

עבור זה, וזהו שהזכירו הסנהדרין אז זכותו של יעקב דלבש שק

3. נותן דעה

טעם שספר במדבר מסתיים בפרשת נחלות

"ויקרב ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל ויאמרו את אדני ציוה ה' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותיו והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע".

ויש להעיר למה מסיימים ספר במדבר [שהוא סיום התורה בבחינה מסוימת, דהרי ספר דברים הוא משנה תורה] בדין של העברת נחלות.

ונראה לבאר דענין נחלות אינו דין צדדי למי שייך חלק זה ולמי שייך חלק זה, אלא דכידוע דכמו דלכל אחד ואחד יש לו את העבודה המיוחדת אך ורק לו, כמו כן לכל שבט ושבט יש את העבודה המיוחדת לו, כידוע דברי חז"ל דבקריעת ים סוף היה י"ב שבילים כי לכל שבט יש את מהלך העבודה שלו, ומהלך בעבודה הוא שייך לעצמיות ומהותו של השבט, וממילא אותו חלק דזכו בו בארץ ישראל על כרחך הוא מיוחד לעבודתם, ואם יש העברת הנחלה אז יש כאן העברת איזה חלק בעבודה, ומשום הכי מובן דדוקא בסיומו של התורה בספר במדבר, הפרשה האחרונה הוא בענין העברת נחלות, כדי לקבוע ענין זה דלכל אחד יש את עבודתו המיוחדת לו.